

"ולהורות נתת בלבנו" (לה, לד)

ובמסורה: ולהורות נתן בלבנו. ולהורות את בני ישראל. אפשר לקשר בין הפסוקים על פי דברי המשנה במסכת אבות "הלומד על מנת ללמד מספיקין בידו ללמוד וללמד". וזהו ביאור המסורה, "ולהורות נתן בלבנו", אדם שנותן בלבנו בעת שלומד, שלימודו הוא על מנת ללמד ולהורות, סופו "ולהורות את בני ישראל", שיזכה ללמוד וללמד.

אוצר הפנינים

א נקודל'ה

"לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" (לה, ג)
לכאורה למה התורה הזכירה דווקא את המלאכה הזו, מכל שאר המלאכות האסורות בשבת? אלא מבאר ר' יצחק עראמה את הפסוק על דרך הדרש שהתורה נתנה לנו ציווי להימנע מאש המחלוקת. ביום השבת, כשאנשים בטלים ממלאכתם, גובר החשש שהבטלה תביא לשיחות רכילות ולשון הרע, וממילא גם למחלוקת. וזה מה שהתורה אומרת, בתחילה מצווה התורה להימנע ממלאכה בשבת באופן כללי, ככתוב "ששת ימים תיעשה מלאכה, וביום השביעי קודש", ולאחר מכן מוסיפה התורה אזהרה, שלא נגיע לכך שההתבטלות ממלאכה תביא לשיחות רכילות ולשון הרע: **"לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת"** - היזהרו מאש המחלוקת והמריבה ביום השבת.

עקדת יצחק

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אלהים אלה הדברים אשר צוה ד' לעשות אתם (לה, א)

המדרש מביא על משה רבנו שאמר להקב"ה: יען חטאתי לפניך, באמרי "מאז" באתי אל פרעה, רוצה אנכי לתקן זאת באמרי "אז" ישיר משה, וכך כאן תיקן משה את כל הדיבורים אשר חטאו בהם במעשה העגל, שם נאמר "ויקהלו העם על אהרן, וכאן נאמר לשון "ויקהל" לכפר על 'ויקהלו', וזה גם מה שנאמר כאן לשון "אלה הדברים", וכן נאמר בפסוקים אחר כך "זה הדבר" (לה, ד), כי גם זה בא לכפר על מעשה העגל, שחטאו בזה שאמרו "אלה אלהיך ישראל", וכן בזה שאמרו "זה משה האיש", ולכן נקטה התורה במילים "'אלה' ו'זה'".

אמרי שפר

"לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" (לה, ג)

בכל ימות השבוע צריך האדם להבעיר את לבו באש הדבקות והאהבה לה', ובבוא השבת שלהבת נפשו תהא כבר עולה מאליה. זו הדרך הנכונה, ולא שהאדם ישקע בימי המעשה בחומריות ויצטנן, ורק כשתבוא השבת יצטרך להתחיל ללבות אש בגחלים העוממות.

חתם סופר

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אלהים אלה הדברים אשר צווה ה' לעשות אתם. ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' כל העושה בו מלאכה יומת" (לה, א-ב)

מדוע נסמכו המלים "ויקהל משה" לסיום הפרשה הקודמת, המדברת על קרני ההוד בפניו של משה? הסביר בעל הטורים: שנשמכה פרשת השבת לכתוב "כי קרן עור פניו", לרמז למה שאמרו חז"ל "אינו דומה מאור פניו של אדם בשבת כבחול". מתוך דבריו ניתן להסביר את טעם הדין הנוהג בשבע ברכות, שמברכים בשבעת ימי המשתה של החתן והכלה. הדין הוא, שבכל סעודה בשבעת הימים שרוצים לברך בה את אותן שבע ברכות, צריך שיהיו בה פנים חדשות – אורח חדש, שעדין לא היה בסעודות המשתה הקודמות. אמנם דין זה חל רק בימות החול, ואילו בשבת מברכים שבע ברכות גם בסעודה שאין בה פנים חדשות. ומפני מה שונה דין השבת משל שאר הימים? מפני שאינו דומה מאור פניו של אדם בשבת כבחול – בשבת מקבל כל אדם מישראל מאור פנים אחר, וממילא כל אחד ואחד הריהו בבחינת פנים חדשות.

שפת אמת

"ויבאו כל איש אשר נשאו לבו וכל אשר נדבה רוחו אתו הביאו את תרומת ד' (לה, כא)

בפסוק הזה גילתה לנו התורה שכל מי שעלה בדעתו להתנדב, כולם הביאו את תרומת ה' ואף אחד לא התחרט.

אמרי יעקב

הגיליון לזכות ולבריות אדונינו מורינו
ורבנו ר' ישכר דוב בן מרים שליט"א

התרומה. וזה מה פירש רש"י 'מלאכת הבאה'. זה היה ממש "מלאכה".

"ששת ימים תעשה מלאכה" (לה, ב)

אומר רש"י: הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן, לומר שאינו דוחה את השבת. לכאורה למה כאן, כאשר ציווה משה רבינו את דברי השי"ת לבני ישראל, הקדים את איסורי שבת קודם לענייני מלאכת המשכן, ואילו לעיל כשציווה השי"ת אל משה, הקדים לו קודם את מלאכת המשכן, (תרומה ותצווה) ורק אח"כ בפר' כי תשא נאמר הציווי על שמירת שבת, וגם שם כתב רש"י – "אף על פי שהפקדתיך לצוותם על מלאכת המשכן, אל יקל בעיניך לדחות את השבת מפני אותה מלאכה"? עונה ה"לחם עוני שמשה רבינו ע"ה חשש, שאם יזהיר את בני ישראל קודם על עשיית המשכן, הם ישר יתלהבו וירצו לגמור את מלאכת המשכן, ויהיו טרודים בה בכל ליבם שלא ישימו לב לאזהרה שבא אח"כ שאינו דוחה את השבת. לכן הקדים להם משה רבינו אזהרת השבת, ורמז להם בזה שהציווי אחר כך, על המשכן, אינו דוחה את השבת, ונמצא שאפילו אם יתלהבו אח"כ לעבודת המשכן, מ"מ ידעו כבר שאינו דוחה את השבת.

לחם עני

"קחו מאתכם תרומה לה'... והמלאכה היתה זים לכל המלאכה" (לה, ה-ז)

פירש רש"י ו'המלאכה' מלאכת הבאה. ולכאורה איזה מלאכה שייך בהבאה, אלא יש לפרש על פי מה שמספרת הגמרא בברכות על רבן גמליאל, שהיה מכריז ואומר שכל תלמיד שאין תוכו כברו לא יכנס לבית המדרש וכתוב שם שהעמידו על זה שומר לפתח, והחידושי הרי"ם זצוק"ל מקשה שם על ענין השומר שמאיפה הוא היה יודע מי הוא אשר תוכו כברו, ותירץ שם שבאמת השומר לא היה נותן לאף אחד להיכנס, אלא שמי שהיה תוכו כברו כבר מצא דרך לעצמו איך להיכנס ולהיכנס. והנה כאן כתוב קחו מאתכם תרומה לה', ואם כן היו הגזברים יכולים ליקח לתרומת המשכן רק ממי שנותן לשם שמים, ואותו קושיא ישנו גם כאן, מאיפה ידעו הגזברים מי הוא הנותן לשם שמים, ולכן יש לומר שבאמת עשו כמו שעשה שומר הפתח של רבן גמליאל ולא קבלו נדבה רק מהיחידים המוחזקים בכשרות, אולם אלו שרצו בלב שלם להביא נדבתם למשכן כבר ידעו איך לדחוק ולהביא. ובוזה יש לפרש בדרך צחות 'איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש', היינו שהייתה מלאכה רבה וגדולה למצוא דרך להביא אה

טעם הצבי

"וביום השביעי יהיה לכם קודש" (לה, ב)

אומר החיד"א שבשבת גם ה"לכם", מה שתאכלו ותתענגו בשבת, גם יהיה קודש לה'

החיד"א

"והם הביאו אליו עוד נדבה בבוקר בבוקר" (לו, ג)

זה סימנה של נדבה הניתנת ברצון ובכל הלב, שהנותן בא בעצמו ומביאה "בבוקר-בבוקר", משכים ונותן.

כלי יקר

א ז י ס ו וארט

"לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" (לה, ג)

המגיד רבי יעקב מדובנא, הלך פעם בשבת ברחוב היהודים בברלין, והנה הולך לקראתו יהודי משכיל המטייל ברחוב ועשן עולה מפיו. פנה אליו המגיד ושאל: "שמא שכחת כי שבת היום?" והלה השיב בעזות מצח: "יודע אני ששבת היום, ויודע אני גם שהתורה אמרה לא תבערו אש, ואף-על-פי כן אני מעשן היום." השיב לו המגיד מנה אפים: "רואה אני שאיש אמת אתה, ואינך מנסה לשוב בכחש את מעשיך, ואם-כך תמה אני, מה לאיש אמת כמותך להתהלך עדין בעולם השקר? והלא מקומך בעולם האמת..."

המגיד מדובנא

וימלא אותו רוח אלוקים בחכמה בתבונה" (לה, לא)

נכדו של הרב וואזנאר סיפר פעם ששמע את סביו מביא על הפסוק הזה את דברי ה"חתם סופר" ששואל, שעל בצלאל כתוב "וימלא אותו רוח אלוקים בחכמה בתבונה ובדעת", ואחר כך כתב "ולהורות נתן בלביו", ולכאורה כפל דברים הוא, כי אם מילאתיו חכמה ותבונה ודעת, בוודאי שהוא גם יכול להורות הלכה, אלא מכאן ראינו שאדם יכול להיות מלא בחכמה ותבונה, אבל לא ידע להכריע בהלכה, כי לפסוק הלכה ולקחת בחשבון את כל הדברים, צריך ברכה מיוחדת. והוסיף זקניני ש"העולם" אומר שבכדי לפסוק הלכה צריך לדעת גם את החלק החמישי בשו"ע, והוא איך להתנהג עם אנשים, אבל במשך השנים למד גם את החלק השישי בשו"ע והוא איך להתנהג עם כאלו שאינם אנשים...

הגאון ר' יוסף בנימין וואזנר שליט"א